

میزان مشارکت شهروندان در امور شهری و عوامل مؤثر بر آن (نمونه موردی: دره شهر)

تاریخ دریافت مقاله: ۹۴/۰۲/۱۸

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۹۵/۰۲/۱۰

حسین یغفوری* (دانشیار دانشکده جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران)
قباد طهماسبی (دانشجوی دکتری تخصصی جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران)
داود حاتمی (دانشجوی دکتری تخصصی جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران)

چکیده:

تجارب ایران و جهان نشان داده‌اند که با برنامه‌هایی آمرانه، یک‌جانبه، از بالا به پایین و بدون مداخله و نظرخواهی از مردم (به‌عنوان بهره‌برداران اصلی برنامه‌ها) نمی‌توان راه به‌جایی برد. چنین برنامه‌هایی به‌جای بهبود شرایط زیست و رضایت مردم، اسباب بی‌اعتمادی و ناامیدی آنان را نسبت به اداره‌ی مطلوب امور شهر توسط مدیران شهری را سبب شده است. لذا با توجه به چنین واقعیاتی، جای آن دارد که از راهکارهای مشارکت و در سطحی بالاتر، شراکت و توانمندسازی اجتماع محلی و نیروهای غیردولتی دخیل (شهروندان، بخش خصوصی، مالکین و غیره) مدد جست. این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ روش تحقیق، توصیفی - تحلیلی بوده و داده‌ها و اطلاعات موردنیاز، از طریق بررسی‌های اسنادی - کتابخانه‌ای و مطالعات میدانی جمع‌آوری شده سپس جهت تجزیه و تحلیل یافته‌ها از نرم‌افزار SPSS20 و آزمون‌های آن شامل؛ Descriptive Statistics: Frequencies, Descriptives, Explore جهت محاسبه فراوانی‌ها، درصد فراوانی‌ها، فراوانی تجمعی، میانگین‌ها و غیره استفاده شد. در قسمت آمار استنباطی از طریق انجام آزمون‌های (همبستگی، ویلکاکسون و کای اسکور) اقدام به تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده نموده‌ایم. در نهایت و با توجه به موضوع تحقیق راهکارهایی جهت ارتقاء وضعیت مشارکت مردم شهر دره شهر (از نظر ۱ - کمک و همیاری به شهرداری، ۲ - شرکت در فعالیت‌های شهروندی، ۳ - تمایل به مشارکت با شهرداری، ۴ - بهداشت شهر و سامان دهی صنوف مزاحم و آلودگی‌ها، ۵ - خدمات رفاهی و عمومی، ۶ - اجتماعی، فرهنگی و مذهبی، ۷ - فضای سبز و زیبایی بصری و نورپردازی سطح شهر) ارائه شده است. نتایج حاصله از پرسش‌نامه از ۷ شاخص موردبررسی در شهر

* نویسنده رابط: yaghfoori@gep.usb.ac.ir

دره شهر که خروجی آزمون کای اسکور می‌باشند به ترتیب به شرح زیر است ۱۹۸/۳۴۴، ۱۹۵/۱۴۸، ۲۶۴/۹۸۴، ۳۵۹/۹۰۲، ۳۱۳/۴۷۵، ۳۳۶/۴۹۲، ۴۵۷/۷۷۰. جامعه آماری این پژوهش کل جمعیت شهر دره شهر بوده و حجم نمونه از طریق فرمول کوکران ۳۶۶ نفر برآورد شده است. که نتایج به‌دست‌آمده نشان می‌دهد با توجه به این که مدیران شهری دره شهر نسبت به مشارکت مردم کم‌توجه‌اند اما شهروندان دره شهری تمایل و توان فراوانی به مشارکت در امور شهر رادارند و مدیران شهری باید بستر لازم را برای مشارکت همه‌جانبه نیروهای مردمی فراهم نمایند. درنهایت راهبردهای برون‌رفت از این مشکل و ترسیم وضع مطلوب آن ارائه گردید. سپس با استفاده از روش پیمایشی و ابزار پرسش نامه که روایی آن از طریق پیش‌آزمون تأیید شده بود، اطلاعات موردنیاز از مردم شهر دره شهر جمع‌آوری شد.

واژه‌های کلیدی: مشارکت، امور شهری، شهروندان، مدیریت، دره شهر.

بیان مسأله:

شهروند شدن جمعیت، افزایش جمعیت شهرها و به دنبال آن توسعه‌ی شهرهای کوچک و بزرگ از ویژگی‌های عصر حاضر است و توسعه‌ی پایدار آن‌ها درگرو داشتن برنامه‌ریزی و مدیریت شهری کارآمد است (بهار لویی و نظریان، ۱۳۹۳: ۵۱). مشارکت به مفهوم عام آن از دیرباز با زندگی انسان پیوند داشته، اما در معنای تخصصی و جدید پدیده‌ی نوینی به شمار می‌رود که از نیمه‌ی دوم قرن بیستم و به‌ویژه پس از جنگ جهانی دوم در حوزه علوم اجتماعی وارد شده است. این نوع مشارکت در برخی کشورهای صنعتی جهان ابتدا در عرصه صنعت و اقتصاد به‌منظور سهیم کردن مردم در مالکیت مطرح شد، اما به‌تدریج به دیگر حوزه‌های زندگی اجتماعی نیز راه یافت. به‌گونه‌ای که امروزه سخن از شرایطی است که مردم در تعیین سرنوشت خود و جامعه دخالت آگاهانه و واقعی داشته باشند. در این زمینه شهرها نقش بسیار مهمی را ایفا می‌کنند. امروزه مشارکت از الزامات زندگی شهری به شمار می‌رود و می‌تواند مدیریت و برنامه‌ریزی را به‌شدت تحت تأثیر قرار دهد. از این منظر رویارویی با مسائل و مشکلات شهری همانند ترافیک، مسکن، نحوه گذران اوقات فراغت و ... با بهره‌گیری مناسب از توان و قابلیت‌های شهروندانشان در چارچوب برنامه‌های مشارکتی امکان‌پذیر خواهد بود. بدین معنا که مشارکت در سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و نظارت بر «حیات شهری» ضرورت می‌یابد. نکته قابل‌تأمل آن است که باوجود شکل‌گیری اندیشه مشارکت در تمام ابعاد و عرصه‌های زندگی و ضرورت ورود نهادهای جامعه مدنی در اداره و کنترل شهرها، این واقعیت هنوز به‌طور واقعی و عملی محقق نشده و با موانع و عوامل بازدارنده‌ای رو به رو است که نیازمند شناسایی و ارائه راهکارهایی جهت رفع آن‌ها است. در پارادایم جدید مدیریت شهری جهان، اجرای پروژه‌های توسعه‌ای مشارکت شهری جایگاهی خاص یافته است. به‌طوری‌که رکن اصلی پروژه توسعه شهر با مشارکت همه‌جانبه یگان‌های سازنده شهری همراه است. در واقع در ادبیات جدید توسعه، با توجه به اهمیت نقش مردم در توسعه از مردم به‌عنوان ثروت واقعی هر جامعه یاد می‌شود. اصطلاح تخصصی توسعه از پایین به بالا نیز ناظر بر نقش مشارکتی مردم است (نجاتی حسینی، ۱۳۷۹: ۸). در دهه ۱۹۶۰ مشارکت مردمی، به‌صورت ضروری و جزء لاینفکی از روند برنامه‌ریزی مطرح گردید و به‌تدریج مسأله مشارکت مردمی به‌صورت قانونی و الزامی در برنامه‌ریزی شهری غرب مطرح گردید (مرادی مسیحی، ۱۳۸۰: ۱۳). اجرا و پیشبرد هر نوع برنامه از پیش تعیین‌شده با اهرم مشارکت شهروندان تحقق خواهد یافت (فنی و

صادقی، ۱۳۸۸ : ۵۸). برای آنکه امر مشارکت مؤثر و کارآمد باشد، مهم است که مردم در تمام مراحل برنامه‌ریزی، طراحی، اجرا، و ارزیابی یک پروژه یا برنامه شهری حضور داشته باشند. (پوراحمد و همکاران، ۱۳۸۹: ۵). یکی از مشکلات شهر دره شهر مهاجرت‌های روستاییان به شهر، افزایش جمعیت و مشکلات ناشی از آن نظیر رشد ناهمگون و کیفیت پایین زندگی و ... از یک طرف ضعف و نارسایی مدیریت شهری در پاسخ‌گویی به نیاز شهروندان و عدم خدمات‌رسانی مناسب در زمینه‌های مختلف شهری از طرف دیگر، منجر به کاهش عدالت اجتماعی، ناهنجاری‌های اجتماعی، کالبدی، آسیب‌های اقتصادی، زیست‌محیطی، اجتماعی و نارسایی‌های خدماتی در محلات شهر شده است. آنچه مشکلات این شهر را دوچندان کرده و از عوامل مهم عدم توانایی مدیریت شهر دره شهر در خدمات‌رسانی مناسب به شهروندان به شمار می‌رود عدم توجه مدیریت این شهر به مشارکت فعال شهروندان در امور مربوط به شهر است. از این رو پژوهش حاضر می‌کوشد عوامل مؤثر بر مشارکت در امور شهری دره شهر را بررسی کند. هدف آن، این است که با بررسی این مورد بتواند نکات و عوامل مهمی را که می‌توانند بر مشارکت بین شهروندان و مدیران تأثیر مثبتی داشته باشند، شناسایی نماید. بنابراین، یافته‌های پژوهش حاضر می‌تواند مدیران شهری را در بالا بردن مشارکت شهروندان و افزایش مشارکت مردمی یاری رساند.

سؤالات تحقیق:

- ۱- شهروندان دره شهری چقدر تمایل به مشارکت در امور شهر را دارند؟
- ۲- آیا مدیریت شهری دره شهر (شهرداری و شورای شهر) در مراحل تصمیم‌گیری، اجرا و نظارت طرح‌های عمرانی، از نظرات و مشارکت شهروندان استفاده می‌کنند؟

پیشینه تحقیق:

- حاتمی نژاد و محسن رحیمی (۱۳۹۳)، در مقاله‌ای تحت عنوان بررسی نقش مشارکت شهروندان در توسعه پایدار شهر با تکیه بر محیط‌زیست نمونه موردی شهر تهران، به این نتیجه رسیده‌اند که افزایش آگاهی و مشارکت شهروندان در حفظ و نگهداری محیط‌زیست شهری باعث توسعه پایدار شهری و بهره‌مندی نسل‌های آینده از محیط زیستی مناسب خواهد شد.

- علیزاده (۱۳۹۳)، در مقاله‌ای تحت عنوان بررسی عوامل مؤثر بر مشارکت شهروندان در مدیریت شهری (مطالعه موردی: شهر اردبیل)، به این نتیجه رسیده است که بین میزان مشارکت شهروندان و وضعیت سکونت، وضعیت شغلی، میزان تحصیلات و میزان سن رابطه معناداری وجود دارد. در ضمن آماره آزمون نشان می‌دهد که افرادی که دارای خانه ملکی هستند میزان مشارکت آن‌ها در مدیریت شهری بالاتر است.

- شیرازی و رضانی (۱۳۹۳)، در مقاله‌ای تحت عنوان رسانه و نقش آن در توسعه مدیریت شهری و افزایش مشارکت شهروندان، به این نتیجه رسیده‌اند که رسانه‌ها با گردش اطلاعات و آگاهی‌ها و زمینه‌سازی مناسب برای افزایش ظرفیت مشارکت شهروندان در تحقق اهداف مدیریت شهری نقش بسزایی دارند.

- تیموری و همکاران (۱۳۹۳)، در مقاله‌ای تحت عنوان بررسی تأثیر مشارکت شهروندان بر مدیریت شهری در جهت ارتقاء کیفیت زندگی شهری، به این نتیجه رسیده است که در این رویکرد نگاه مدیران و برنامه ریزان از پایین به بالا، مبتنی بر توانمندسازی افراد و متکی بر سرمایه‌های انسانی و اجتماعی شهروندان است و در نتیجه رعایت الگوهای برنامه‌ریزی مشارکتی، اعتماد شهروندان به نتایج حاصله از برنامه‌ریزی‌های شهری از طرف مدیریت شهری افزایش می‌یابد و مشارکت نه تنها هزینه محسوب نمی‌شود بلکه به ارتقاء کیفیت زندگی، آرامش و آسایش شهروندان منجر می‌شود.

- سپهوند و سپهوند (۱۳۹۳)، در مقاله‌ای تحت عنوان مشارکت شهروندان در امور شهری و عوامل مؤثر بر آن، به این نتیجه رسیده‌اند که میزان مشارکت شهروندان مناطق مختلف شهر در امور شهری یکسان نبوده است. در میان بعضی از مناطق مشارکت بیشتری در امور شهری دارند. میزان مشارکت شهروندان در امور شهر ۵۳/۱٪ بوده است که حد متوسطی را نشان می‌دهد. کمترین میزان مشارکت مربوط به درختکاری در محله و شهر است با ۳۰/۱٪ و بیشترین مشارکت در امور پاک‌سازی محیط شهری است با ۸۵/۱٪ همچنین بین سن، تحصیلات، بعد خانوار، سابقه سکونت در محل و میزان مشارکت رابطه وجود دارد.

- خاکسار و همکاران (۱۳۹۳)، در مقاله‌ای تحت عنوان رویکرد مدیریت واحد شهری در جلب مشارکت شهروندان برای بازسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده شهری، به این نتیجه رسیده‌اند که مکانیسم مدیریت واحد شهری در جلب مشارکت شهروندان می‌تواند برمدار آگاهی بخشی، اطلاع‌رسانی، ایجاد گفتمان بین مردم و نهادهای مرتبط و ایجاد تسهیلات بر

اساس نیازهای جامعه شهری، به‌کارگیری روش‌های ایجاد انگیزه و تحرک با همکاری نهادهای مشارکتی در مراحل مختلف باشد.

- مسیبی و همکاران (۱۳۹۳)، در مقاله‌ای تحت عنوان بررسی نقش مشارکت شهروندان در توسعه پایداری شهری، با بهره‌گیری از تکنیک SWOT (مطالعه موردی: فولادشهر)، به این نتیجه رسیده‌اند که مشارکت مردم در اداره امور شهر علاوه بر کاهش هزینه‌ها و تسریع انجام طرح‌ها و برنامه‌ها، موجب فزونی سرمایه اجتماعی و حفظ پاسداشت محیط‌زیست شهر می‌گردد.

اهداف تحقیق:

عموماً هر مطالعه علمی در جستجوی یافتن راهکارها یا شناسایی عوامل مرتبط با موضوع تحقیق می‌باشند. با توجه به مشکلات دیده‌شده در شهر مورد مطالعه و نارسایی‌های موجود که پاره‌ای از آن‌ها در بیان مسأله اشاره شد، در این تحقیق به دنبال اهداف زیر هستیم:

- ۱- بررسی میزان مشارکت شهروندان در امور شهری و عوامل مؤثر بر آن
- ۲- ارائه الگوی بهینه از مشارکت شهروندان دره شهر در امور شهری

فرضیه‌ها:

- ۱- به نظر می‌رسد شهروندان دره شهری تمایل چندانی به مشارکت در امور شهری را ندارند.
- ۲- به نظر می‌رسد مدیریت شهری دره شهر (شهرداری و شورای شهر) در مشارکت شهروندان نقش چندانی نداشته است.

روش تحقیق

در این تحقیق که از نوع کاربردی و توسعه‌ای است از روش کتابخانه‌ای و اسنادی به جمع‌آوری اطلاعات جمعیتی، اقتصادی، اجتماعی و... موردنیاز و برای تفسیر تحقیق از روش توصیفی-تحلیلی برای پاسخ به سؤالات و ارائه راه‌حل برای مسأله موردنظر استفاده شده است و برای گردآوری اطلاعات از دو روش مختلف اسنادی و پیمایشی (پرسش نامه، مصاحبه، مشاهده) استفاده شده است. این پژوهش از دو قسمت آمار توصیفی و آمار

استنباطی بهره خواهد جست. در بخش مربوط به آمار توصیفی تنها می‌توان تصویری از جامعه‌ای مورد مطالعه ارائه داد. در این پژوهش تعداد از متغیرهای تأثیرگذار در مشارکت شهروندان وجود داشته است و لازم بوده که روابط بین آن‌ها بررسی شود، لذا از نرم‌افزار SPSS20 روش‌های همبستگی، ویلکاکسون و کای اسکور مدنظر و مبنای کار تحلیل قرار گرفته است. و با توجه به این که الفای کرونباخ (۰/۸۸۵) بزرگ‌تر از ۰/۷ است و روایی و اعتبار پرسش نامه برای ۴۲ سؤال مناسب و قابل قبول است.

حجم نمونه و روش نمونه‌گیری

طبق سرشماری عمومی سال ۱۳۹۰ جمعیت شهری دره شهر ۲۴۹۶۱ هزار نفر است که جامعه آماری ما محسوب می‌شود که بر اساس فرمول کوکران حجم نمونه ۳۶۶ نفر است؛ بنابراین به همین تعداد، پرسش نامه تهیه شده در این پژوهش از روش نمونه‌گیری احتمالی طبقه‌بندی شده استفاده شده است. که روش جامعه‌ی آماری برحسب صفت یا صفات اصلی آن به دو یا سه طبقه یا لایه تقسیم می‌شود و پس از آن با یکی از روش‌های تصادفی ساده از هر یک از این طبقه‌ها یا لایه‌ها نمونه‌گیری به عمل می‌آید (سنجری، ۱۳۸۸: ۱۵۲-۱۵۳).

منطقه مورد مطالعه

مرکز این شهرستان شهر دره شهر است که در فاصله حدوداً ۱۳۰ کیلومتری جنوب شرق مرکز استان قرار دارد این شهرستان از شمال به شهرستان شیروان چرداول، از شمال غرب به شهرستان‌های ایلام و مهران، از جنوب به شهرستان‌های دهلران و آبدانان و از شرق و شما شرقی به استان لرستان محدود می‌شود. طبق سرشماری عمومی سال ۱۳۹۰ جمعیت شهر دره شهر ۲۴۹۶۱ هزار نفر بوده است.

تجزیه و تحلیل

در این قسمت آمار و اطلاعات توصیفی حاصل از پرسش نامه‌ها که دارای هفت بخش (۱- کمک و همیاری به شهرداری، ۲- شرکت در فعالیت های شهروندی، ۳- تمایل به مشارکت با شهرداری، ۴- بهداشت شهر و سامان دهی صنوف مزاحم و آلودگی‌ها، ۵- خدمات رفاهی و عمومی، ۶- اجتماعی، فرهنگی و مذهبی، ۷- فضای سبز و زیبایی بصری

و نورپردازی سطح شهر را که فراوانی، درصد و درصد تجمعی می‌باشند به صورت جدول نشان داده شده و چون در پژوهش حاضر تعداد زیادی از متغیرهای تأثیرگذار در مشارکت شهروندان وجود داشته است. لازم بوده که روابط بین آن‌ها بررسی شود، لذا روش‌های کروسکال والیس، ویلکاکسون و کای اسکور مدنظر و مبنای کار تحلیل قرار گرفته است.

۱- شغل پاسخ‌دهندگان

جدول ۱- شغل پاسخ‌دهندگان

پاسخ‌دهندگان	فراوانی	درصد	درصد تجمعی	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
آرایشگر	۳	۰/۸	۰/۸	راننده	۶	۱/۶
آزاد	۱۵	۴/۱	۴/۹	شاطر	۶	۱/۶
برق‌کار	۳	۰/۸	۵/۷	طلبه	۶	۱/۶
بیکار	۱۲	۳/۳	۹/۰	عکاس	۳	۰/۸
پرستار	۱۲	۳/۳	۱۲/۳	فرهنگی	۳۳	۹/۰
پزشک	۶	۱/۶	۱۳/۹	فیلم‌بردار	۳	۰/۸
خانه‌دار	۲۴	۶/۶	۲۰/۵	کارگر	۹	۲/۵
خیاط	۳	۰/۸	۲۱/۳	کارمند	۱۵	۴/۱
دانشجو	۱۵۳	۴۱/۸	۶۳/۱	معلم	۲۷	۷/۴
دندان‌پزشک	۶	۱/۶	۶۴/۸	نظامی	۲۱	۵/۷
کل	۳۶۶		۱۰۰			۳۶۶

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسش نامه ۱۳۹۲)

با توجه به جدول ۱- مشاهده می‌شود که پاسخ‌دهندگان به پرسش نامه تهیه شده از اکثریت طیف‌های جامعه می‌باشند. که بیشترین پاسخ‌دهندگان دارای شغل دانشجو با تعداد ۱۵۳ نفر (۴۱/۸) و کمترین دارای شغل‌های آرایشگری، برق‌کار، خیاط، عکاس و فیلم‌بردار هر کدام با ۳ نفر (۰/۸) می‌باشند.

۲- تحصیلات پاسخ‌دهندگان

جدول ۲- تحصیلات پاسخ‌دهندگان

درصد تجمعی	درصد	فراوانی	تحصیلات پاسخ‌دهندگان
۵/۷	۵/۷	۲۱	زیر دیپلم
۱۳/۹	۸/۲	۳۰	دیپلم
۳۳/۶	۱۹/۷	۷۲	فوق دیپلم
۷۶/۲	۴۲/۶	۱۵۶	لیسانس
۱۰۰/۰	۲۳/۸	۸۷	فوق لیسانس و بالاتر
	۱۰۰/۰	۳۶۶	کل

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسش نامه ۱۳۹۲)

با توجه به جدول (۲). ۲۱ نفر (۵/۷ درصد) پاسخ‌دهندگان دارای تحصیلات زیر دیپلم، ۳۰ نفر (۸/۲) دیپلم، ۷۲ نفر (۱۹/۷ درصد) فوق دیپلم، ۱۵۶ نفر (۴۲/۶) لیسانس و ۸۷ نفر (۲۳/۸) فوق لیسانس و بالاتر هستند.

۳- مدت سکونت پاسخ‌دهندگان

جدول ۳- مدت سکونت پاسخ‌دهندگان

درصد تجمعی	درصد	فراوانی	مدت سکونت پاسخ‌دهندگان
۱۳/۱	۱۳/۱	۴۸	کم تر از ۵ سال
۲۸/۷	۱۵/۶	۵۷	۵ تا ۱۰ سال
۴۳/۴	۱۴/۸	۵۴	۱۰ تا ۲۰ سال
۱۰۰/۰	۵۶/۶	۲۰۷	بومی همین شهر
	۱۰۰/۰	۳۶۶	کل

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسش نامه ۱۳۹۲)

با توجه به جدول (۳). از بین پاسخ‌دهندگان ۴۸ نفر (۱۳/۱) کم تر از ۵ سال سکونت داشته‌اند و ۵۷ نفر (۱۵/۶) تا ۱۰ سال، ۵۴ نفر (۱۴/۸) تا ۲۰ سال و ۲۰۷ نفر (۵۶/۶) بومی همین شهر هستند.

۴- سن پاسخ‌دهندگان

جدول ۴- سن پاسخ‌دهندگان

سن پاسخ‌دهندگان	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
۱۸ تا ۲۵ سال	۹۰	۲۴/۶	۲۴/۶
۲۶ تا ۳۵ سال	۱۶۸	۴۵/۹	۷۰/۵
۳۶ تا ۴۵ سال	۷۸	۲۱/۳	۹۱/۸
۴۶ تا ۵۵ سال	۳۰	۸/۲	۱۰۰/۰
کل	۳۶۶	۱۰۰/۰	

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسش نامه ۱۳۹۲)

با توجه به جدول و نمودار(۴). ۹۰ نفر سن پاسخ‌دهندگان ۱۸ تا ۲۵ سال (۲۴/۶)، ۱۶۸ نفر (۴۵/۹) ۲۶ تا ۳۵ سال، ۷۸ نفر (۲۱/۳) ۳۶ تا ۴۵ سال و ۳۰ نفر (۸ / ۲) ۴۶ تا ۵۵ سال می‌باشند.

۵- تمایل به کمک و همیاری به شهرداری

جدول ۵- تمایل به کمک و همیاری به شهرداری

کمک و همیاری به شهرداری	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
خیلی کم	۱۲	۳/۳	۳/۳
کم	۱۵	۴/۱	۷/۴
متوسط	۷۲	۱۹/۷	۲۷/۰
زیاد	۱۲۶	۳۴/۴	۶۱/۵
خیلی زیاد	۱۴۱	۳۸/۵	۱۰۰/۰
کل	۳۶۶	۱۰۰/۰	

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسش نامه ۱۳۹۲)

با توجه به جدول و نمودار(۵). ۱۲ نفر (۳/۳) پاسخ‌دهندگان در سطح خیلی کم، کمک و همیاری به شهرداری را ارزیابی کرده‌اند، ۱۵ نفر (۴/۱) سطح کم، ۷۲ نفر (۱۹/۷) سطح متوسط، ۱۲۶ نفر (۳۴/۴) سطح زیاد و ۱۴۱ نفر (۳۸/۵) سطح خیلی زیاد را ارزیابی کرده‌اند.

۶- تمایل به شرکت در فعالیت های شهری

جدول ۶- تمایل به شرکت در فعالیت های شهری

درصد تجمعی	درصد	فراوانی	شرکت در فعالیت های شهروندی
۰/۸	۰/۸	۳	خیلی کم
۷/۴	۶/۶	۲۴	کم
۲۷/۹	۲۰/۵	۷۵	متوسط
۶۳/۱	۳۵/۲	۱۲۹	زیاد
۱۰۰/۰	۳۶/۹	۱۳۵	خیلی زیاد
	۱۰۰/۰	۳۶۶	کل

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسش نامه ۱۳۹۲)

با توجه به جدول و نمودار ۳.(۶) نفر (۰/۸) پاسخ‌دهندگان در سطح خیلی کم شرکت در فعالیت های شهروندی را ارزیابی کرده‌اند، ۲۴ نفر (۴/۱) سطح کم، ۷۵ نفر (۲۰/۵) سطح متوسط، ۱۲۹ نفر (۳۵/۲) سطح زیاد و ۱۳۵ نفر (۳۶/۹) سطح خیلی زیاد را ارزیابی کرده‌اند.

۷- تمایل به مشارکت با شهرداری

جدول ۷- تمایل به مشارکت با شهرداری

درصد تجمعی	درصد	فراوانی	تمایل به مشارکت با شهرداری
۵/۷	۵/۷	۲۱	خیلی کم
۸/۲	۲/۵	۹	کم
۱۸/۹	۱۰/۷	۳۹	متوسط
۵۸/۲	۳۹/۳	۱۴۴	زیاد
۱۰۰/۰	۴۱/۸	۱۵۳	خیلی زیاد
	۱۰۰/۰	۳۶۶	کل

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسش نامه ۱۳۹۲)

با توجه به جدول ۷.(۷) نفر (۵/۷) پاسخ‌دهندگان در سطح خیلی کم تمایل به مشارکت با شهرداری را ارزیابی کرده‌اند، ۹ نفر (۲/۵) سطح کم، ۳۹ نفر (۱۰/۷) سطح متوسط، ۱۴۴ نفر (۳۹/۳) سطح زیاد و ۱۵۳ نفر (۴۱/۸) سطح خیلی زیاد را ارزیابی کرده‌اند.

۸- میزان نظرخواهی از شهروندان نسبت به بهداشت شهر و سامان دهی صنوف مزاحم و آلودگی‌ها

جدول ۸- میزان رضایت از بهداشت شهر و سامان دهی صنوف مزاحم و آلودگی‌ها

بهداشت شهر و سامان دهی صنوف مزاحم و آلودگی‌ها	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
خیلی کم	۱۹۵	۵۳/۳	۵۳/۳
کم	۱۱۷	۳۲/۰	۸۵/۲
متوسط	۳۳	۹/۰	۹۴/۳
زیاد	۱۸	۴/۹	۹۹/۲
خیلی زیاد	۳	۰/۸	۱۰۰/۰
کل	۳۶۶	۱۰۰/۰	

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسش نامه ۱۳۹۲)

با توجه به جدول (۸). ۱۹۵ نفر (۵۳/۳) پاسخ‌دهندگان در سطح خیلی کم بهداشت شهر و سامان دهی صنوف مزاحم و آلودگی‌ها را ارزیابی کرده‌اند، ۱۱۷ نفر (۳۲/۰) سطح کم، ۳۳ نفر (۹/۰) سطح متوسط، ۱۸ نفر (۴/۹) سطح زیاد و ۳ نفر (۰/۸) سطح خیلی زیاد را ارزیابی کرده‌اند.

۹- میزان نظرخواهی از شهروندان نسبت به خدمات رفاهی و عمومی

جدول ۹- میزان رضایت از خدمات رفاهی و عمومی

خدمات رفاهی و عمومی	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
خیلی کم	۱۸۳	۴۹/۸	۴۹/۸
کم	۱۱۷	۳۲/۰	۸۱/۸
متوسط	۲۱	۵/۷	۸۷/۵
زیاد	۹	۲/۵	۹۰/۰
خیلی زیاد	۳۶	۱۰	۱۰۰/۰
کل	۳۶۶	۱۰۰/۰	

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسش نامه ۱۳۹۲)

با توجه به جدول (۹). ۲۱۹ نفر (۵۹/۸) پاسخ‌دهندگان در سطح خیلی کم خدمات رفاهی و عمومی را ارزیابی کرده‌اند، ۱۱۷ نفر (۳۲/۰) سطح کم، ۲۱ نفر (۵/۷) سطح متوسط، ۹ نفر (۲/۵) سطح زیاد و ۳۶ نفر (۱۰/۰) سطح خیلی زیاد را ارزیابی کرده‌اند.

۱۰- میزان نظرخواهی از شهروندان نسبت به خدمات اجتماعی- فرهنگی، هنری و مذهبی

جدول ۱۰- میزان رضایت از خدمات اجتماعی، فرهنگی، هنری و مذهبی

درصد تجمعی	درصد	فراوانی	خدمات اجتماعی، فرهنگی، هنری و مذهبی
۵۳/۹	۵۳/۹	۱۹۸	خیلی کم
۷۹/۳	۲۵/۴	۹۳	کم
۸۶/۷	۷/۴	۲۷	متوسط
۹۰/۰	۳/۳	۱۲	زیاد
۱۰۰/۰	۱۰/۰	۳۶	خیلی زیاد
	۱۰۰/۰	۳۶۶	کل

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسش نامه ۱۳۹۲)

با توجه به جدول (۱۰). ۲۳۴ نفر (۶۳/۹) پاسخ‌دهندگان در سطح خیلی کم خدمات اجتماعی، فرهنگی، هنری و مذهبی را ارزیابی کرده‌اند، ۹۳ نفر (۲۵/۴) سطح کم، ۲۷ نفر (۷/۴) سطح متوسط، ۱۲ نفر (۳/۳) سطح زیاد و ۳۶ نفر (۱۰/۰) سطح خیلی زیاد را ارزیابی کرده‌اند.

۱۱- میزان نظرخواهی از شهروندان نسبت به فضای سبز و زیبایی بصری و نورپردازی سطح شهر

جدول ۱۱- میزان رضایت از فضای سبز و زیبایی بصری و نورپردازی سطح شهر

درصد تجمعی	درصد	فراوانی	فضای سبز و زیبایی بصری و نورپردازی سطح شهر
۵۸/۲	۵۸/۲	۲۱۳	خیلی کم
۹۱/۰	۳۲/۸	۱۲۰	کم
۹۶/۷	۵/۷	۲۱	متوسط
۹۹/۲	۲/۵	۹	زیاد
۱۰۰/۰	۰/۸	۳	خیلی زیاد
	۱۰۰/۰	۳۶۶	کل

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسش نامه ۱۳۹۲)

با توجه به جدول (۱۱). ۲۱۳ نفر (۵۸/۲) پاسخ‌دهندگان در سطح خیلی کم فضای سبز و زیبایی بصری و نورپردازی سطح شهر را ارزیابی کرده‌اند، ۱۲۰ نفر (۳۲/۸) سطح کم، ۲۱ نفر (۵/۷) سطح متوسط، ۹ نفر (۲/۵) سطح زیاد و ۳ نفر (۰/۸) سطح خیلی زیاد را ارزیابی کرده‌اند.

۱۲- میزان تمایل به مشارکت در فعالیت های شهری

جدول ۱۲- میزان تمایل به مشارکت در فعالیت های شهری (در سه بخش تمایل به کمک و همیاری به شهرداری، تمایل به شرکت در فعالیت های شهری، تمایل به مشارکت با شهرداری)

مشارکت شهری	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
خیلی کم	۱۲	۳/۳	۳/۳
کم	۱۵	۴/۱	۷/۴
متوسط	۳۳	۹/۰	۱۶/۴
زیاد	۱۴۴	۳۹/۳	۵۵/۷
خیلی زیاد	۱۶۲	۴۴/۳	۱۰۰/۰
کل	۳۶۶	۱۰۰/۰	

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسش نامه ۱۳۹۲)

با توجه به جدول (۱۲). ۱۲۰ نفر (۳/۳) پاسخ‌دهندگان در سطح خیلی کم مشارکت شهری را ارزیابی کرده‌اند، ۱۵ نفر (۴/۱) سطح کم، ۳۳ نفر (۹/۰) سطح متوسط، ۱۴۴ نفر (۳۹/۳) سطح زیاد و ۱۶۲ نفر (۴۴/۳) سطح خیلی زیاد را ارزیابی کرده‌اند.

۱۳- میزان نظرخواهی مدیران شهری از مردم در امور شهری از دید مردم دره شهر

جدول ۱۳- میزان نظرخواهی مدیران شهری از مردم در امور شهری از دید مردم دره شهر (در چهار بخش بهداشت شهر و سامان دهی صنوف مزاحم و آلودگی‌ها، خدمات رفاهی و عمومی، اجتماعی - فرهنگی، هنری و مذهبی و زیبایی بصری)

مدیریت شهری	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
خیلی کم	۱۷۷	۴۸/۲	۴۸/۲
کم	۱۲۹	۳۵/۲	۸۳/۴
متوسط	۱۸	۴/۹	۸۸/۴
زیاد	۶	۱/۶	۹۰/۰
خیلی زیاد	۳۶	۱۰/۰	۱۰۰/۰
کل	۳۶۶	۱۰۰/۰	

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسشنامه ۱۳۹۲)

با توجه به جدول (۱۳). ۲۱۳ نفر (۵۸/۲) پاسخ‌دهندگان در سطح خیلی کم خدمات اجتماعی، فرهنگی، هنری و مذهبی را ارزیابی کرده‌اند، ۱۲۹ نفر (۳۵/۲) سطح کم، ۱۸ نفر (۴/۹) سطح متوسط، ۶ نفر (۱/۶) سطح زیاد و ۳۶ نفر (۱۰/۰) سطح خیلی زیاد را ارزیابی کرده‌اند.

۱۴- آزمون ویلکاکسون برای بخش اول کمک و هم‌یاری به شهرداری، برای رد یا تایید فرضیه اول

جدول ۱۴- آزمون ویلکاکسون

کمک و همیاری به شهرداری	مقدار آزمون
۲۵	میانه
۱۵۹	تعداد مقادیر کم تر از میانه
۲۰۷	تعداد مقادیر بیش تر یا مساوی میانه
۳۶۶	تعداد کل
۱۳۸	تعداد مقادیر تصادفی
-۴/۵۶۵	مقدار آماره ویلکاکسون
/۰۰۰	احتمال سطح معنی داری

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسش نامه ۱۳۹۲)

با توجه به جدول (۱۴). چون احتمال معناداری (۰/۰۰۰) کوچک‌تر از ۰/۰۱ است پس با اطمینان ۹۹ درصد تصادفی بودن پاسخ‌دهندگان به سؤالات مربوط به کمک و همیاری به شهرداری تصادفی است و چون تعداد مقادیر بیش تر یا مساوی میانه بزرگ‌تر از مقادیر کم تر از میانه هستند پس کمک و همیاری به شهرداری در سطح متوسط به بالا ارزیابی شده است.

۱۵- آزمون ویلکاکسون برای بخش دوم شرکت در فعالیت های شهروندی، برای رد یا تایید فرضیه اول

جدول ۱۵ آزمون ویلکاکسون

مقدار آزمون	شرکت در فعالیت های شهروندی
میانه	۲۴
تعداد مقادیر کم تر از میانه	۱۳۸
تعداد مقادیر بیش تر یا مساوی میانه	۲۲۸
تعداد کل	۳۶۶
تعداد مقادیر تصادفی	۱۶۲
مقدار آماره ویلکاکسون	-۱/۲۱۹
احتمال سطح معنی داری	/۲۲۳

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسش نامه ۱۳۹۲)

با توجه به جدول (۱۵)، چون احتمال معناداری (۰/۰۰۰) کوچکتر از ۰/۰۱ است پس با اطمینان ۹۹ درصد تصادفی بودن پاسخدهندگان به سؤالات مربوط به شرکت در فعالیت های شهروندی تصادفی است و چون تعداد مقادیر بیش تر یا مساوی میانه بزرگتر از مقادیر کم تر از میانه هستند پس شرکت در فعالیت های شهروندی در سطح متوسط به بالا ارزیابی شده است.

۱۶- آزمون ویلکاکسون برای بخش سوم تمایل به مشارکت با شهرداری، برای رد یا تایید فرضیه اول

جدول ۱۶ آزمون ویلکاکسون

مقدار آزمون	تمایل به مشارکت با شهرداری
میانه	۲۴
تعداد مقادیر کم تر از میانه	۱۵۳
تعداد مقادیر بیش تر یا مساوی میانه	۲۱۳
تعداد کل	۳۶۶
تعداد مقادیر تصادفی	۱۵۷
مقدار آماره ویلکاکسون	-۲/۳۷۶
احتمال سطح معنی داری	/۰۱۸

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسشنامه ۱۳۹۲)

با توجه به جدول (۱۶). چون احتمال معناداری (۰/۰۰۰) کوچکتر از ۰/۱ است پس با اطمینان ۹۹ درصد تصادفی بودن پاسخ‌دهندگان به سؤالات مربوط به تمایل به مشارکت با شهرداری تصادفی است و چون تعداد مقادیر بیش تر یا مساوی میانه بزرگتر از مقادیر کم تر از میانه هستند پس تمایل به مشارکت با شهرداری در سطح متوسط به بالا ارزیابی شده است.

۱۷- آزمون ویلکاکسون برای بخش چهارم میزان نظرخواهی از شهروندان نسبت به خدمات اجتماعی، فرهنگی، هنری. برای رد یا تایید فرضیه دوم

جدول ۱۷ آزمون ویلکاکسون

مقدار آزمون	اجتماعی، فرهنگی، هنری و مذهبی
میانه	۹
تعداد مقادیر کم تر از میانه	۱۸۳
تعداد مقادیر بیش تر یا مساوی میانه	۱۸۳
تعداد کل	۳۶۶
تعداد مقادیر تصادفی	۱۲۰
مقدار آماره ویلکاکسون	-۶/۷۰۰
احتمال سطح معنی‌داری	۱۰۰۰

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسشنامه ۱۳۹۲)

با توجه به جدول (۱۷). چون احتمال معناداری (۰/۰۰۰) کوچکتر از ۰/۱ است پس با اطمینان ۹۹ درصد تصادفی بودن پاسخ‌دهندگان به سؤالات مربوط به خدمات اجتماعی، فرهنگی، هنری و مذهبی تصادفی است و چون تعداد مقادیر بیش تر یا مساوی میانه بزرگتر از مقادیر کم تر از میانه هستند پس خدمات اجتماعی، فرهنگی، هنری و مذهبی در سطح متوسط به بالا ارزیابی شده است.

۱۸- آزمون ویلکاکسون برای بخش پنجم میزان نظرخواهی از شهروندان نسبت به بهداشت شهر و سامان دهی صنوف مزاحم. برای رد یا تایید فرضیه دوم

جدول ۱۸ آزمون ویلکاکسون

مقدار آزمون	بهداشت شهر و سامان دهی صنوف مزاحم و آلودگی‌ها
میانه	۱۰
تعداد مقادیر کم تر از میانه	۱۵۹
تعداد مقادیر بیش تر یا مساوی میانه	۲۰۷
تعداد کل	۳۶۶
تعداد مقادیر تصادفی	۱۲۷
مقدار آماره ویلکاکسون	-۵/۷۳۶
احتمال سطح معنی‌داری	/۰۰۰

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسش نامه ۱۳۹۲)

با توجه به جدول (۱۸). چون احتمال معناداری (۰/۰۰۰) کوچک‌تر از ۰/۰۱ است پس با اطمینان ۹۹ درصد تصادفی بودن پاسخ‌دهندگان به سؤالات مربوط به بهداشت شهر و سامان دهی صنوف مزاحم و آلودگی‌ها تصادفی است و چون تعداد مقادیر بیش تر یا مساوی میانه بزرگ‌تر از مقادیر کم تر از میانه هستند پس بهداشت شهر و سامان دهی صنوف مزاحم و آلودگی‌ها در سطح متوسط به بالا ارزیابی شده است.

۱۹- آزمون ویلکاکسون برای میزان نظرخواهی از شهروندان نسبت به خدمات فضای سبز و زیبایی بصری. برای رد یا تایید فرضیه دوم

جدول ۱۹ آزمون ویلکاکسون

مقدار آزمون	فضای سبز و زیبایی بصری و نورپردازی سطح شهر
میانه	۱۱
تعداد مقادیر کم تر از میانه	۱۵۹
تعداد مقادیر بیش تر یا مساوی میانه	۲۰۷
تعداد کل	۳۶۶
تعداد مقادیر تصادفی	۱۲۶
مقدار آماره ویلکاکسون	-۵/۸۴۳
احتمال سطح معنی‌داری	/۰۰۰

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسشنامه ۱۳۹۲)

با توجه به جدول (۱۹). چون احتمال معناداری (۰/۰۰۰) کوچکتر از ۰/۰۱ است پس با اطمینان ۹۹ درصد تصادفی بودن پاسخ‌دهندگان به سؤالات مربوط به فضای سبز و زیبایی بصری و نورپردازی سطح شهر تصادفی است و چون تعداد مقادیر بیش تر یا مساوی میانه بزرگتر از مقادیر کم تر از میانه هستند پس فضای سبز و زیبایی بصری و نورپردازی سطح شهر در سطح متوسط به بالا ارزیابی شده است.

۲۰- آزمون ویلکاکسون برای میزان نظرخواهی از شهروندان نسبت به خدمات رفاهی و عمومی، برای رد یا تایید فرضیه دوم

جدول ۲۰ آزمون ویلکاکسون

خدمات رفاهی و عمومی	مقدار آزمون
۱۰	میانه
۱۷۷	تعداد مقادیر کم تر از میانه
۱۸۹	تعداد مقادیر بیش تر یا مساوی میانه
۳۶۶	تعداد کل
۱۲۷	تعداد مقادیر تصادفی
-۵/۹۵۳	مقدار آماره ویلکاکسون
۱۰۰۰	احتمال سطح معنی‌داری

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسشنامه ۱۳۹۲)

با توجه به جدول (۲۰). چون احتمال معناداری (۰/۰۰۰) کوچکتر از ۰/۰۱ است پس با اطمینان ۹۹ درصد تصادفی بودن پاسخ‌دهندگان به سؤالات مربوط به خدمات رفاهی و عمومی تصادفی است و چون تعداد مقادیر بیش تر یا مساوی میانه بزرگتر از مقادیر کم تر از میانه هستند پس خدمات رفاهی و عمومی در سطح متوسط به بالا ارزیابی شده است.

آزمون فرضیه‌ها، نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در هر تحقیق علمی محقق ناگزیر است برای پاسخ سؤال تحقیق خود پاسخی فرضی تهیه کند و تصویری از چگونگی مسأله در ذهن خود بسازد. البته او بر مبنای مطالعات اولیه، بررسی‌ها، مشاهدات، تعقل و تفکر و... این کار را انجام می‌دهد. هدف محقق نیز گردآوری اطلاعات به روش صحیح و علمی و نیز تجزیه و تحلیل آنهاست تا از این طریق بتواند پاسخ مسأله تحقیق را بیابد و فرضیه‌ها را مورد ارزیابی قرار دهد؛ از این‌رو، پس از پایان عملیات

تجزیه و تحلیل محقق باید با تکیه بر نتیجه کار، درباره فرضیه‌های اولیه خود اظهار نظر کند و با توجه به نتایج به دست آمده تأیید یا رد آن‌ها را اعلام کند. در تحقیقات نظری و موردی و تحلیل محتوا محقق با استفاده از روش استدلال و تحلیل عقلانی یا روش‌های آمار توصیفی یا آزمون «خی-دو» (Chi-Square)، همبستگی و ویلکاکسون به نتیجه‌گیری پرداخته، بر اساس نتایج به دست آمده فرضیه‌ها را مورد ارزیابی و اظهار نظر قرار می‌دهد و نسبت به تأیید یا رد آن‌ها اقدام می‌کند.

در تحقیق حاضر با نگرش سیستمی دو فرضیه مدنظر بوده است که در زیر به آزمون آن‌ها می‌پردازیم:

– آزمون فرضیه‌ها

– فرضیه اول:

- به نظر می‌رسد شهروندان دره شهری تمایل چندانی به مشارکت در امور شهری را ندارند.
- آزمون خی دو برای ۳ بخش میزان تمایل شهروندان به مشارکت در امور شهری

جدول ۲۱- آزمون خی دو

	تمایل به مشارکت با شهرداری	شرکت در فعالیت های شهروندی	کمک و همیاری به شهرداری
مقدار خی دو	۲۶۴/۹۸۴	۱۹۵/۱۴۸	۱۹۸/۳۴۴
درجه آزادی	۴	۴	۴
سطح معنی داری	/۰۰۰	/۰۰۰	/۰۰۰

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسش نامه ۱۳۹۲)

با توجه به جدول (۲۱-). آزمون خی دو که در آن فرض، (تعداد مشاهدات و مورد انتظار برابرند H_0) در مقابل فرض، (تعداد مشاهدات و مورد انتظار برابر نیستند H_1) در مقابل فرض آزمون می‌شود چون احتمال‌های معنی‌داری ۳ بخش (۰/۰۰۰) کوچک‌تر از ۰/۰۱ است پس با اطمینان ۹۹ درصد فرض H_0 رد و اختلاف معنی‌داری بین تعداد مشاهدات در سطوح مختلف با تعداد مورد انتظار وجود دارد. البته با توجه به جدول فراوانی اختلاف سطوح مشخص است.

بنابراین با توجه به آزمون‌های خی دو و ویلکاکسون برای متغیرهای مربوطه فرضیه یک رد می‌شود.

- فرضیه دوم:

- به نظر می‌رسد مدیریت شهری دره شهر (شهرداری و شورای شهر) در مشارکت شهروندان نقش چندانی نداشته است.

- آزمون خی دو برای ۴ بخش میزان نظرخواهی از شهروندان نسبت به امور شهری

جدول ۲۲- آزمون خی دو

	فضای سبز و زیبایی بصری و نورپردازی سطح شهر	اجتماعی، فرهنگی، هنری و مذهبی	خدمات رفاهی و عمومی	بهداشت شهر و سامان دهی صنوف مزاحم و آلودگی‌ها
مقدار خی دو	۴۵۷/۷۷۰	۳۳۶/۴۹۲	۳۱۳/۴۷۵	۳۵۹/۹۰۲
درجه آزادی	۴	۳	۳	۴
سطح معنی‌داری	/۰۰۰	/۰۰۰	/۰۰۰	/۰۰۰

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسش نامه ۱۳۹۲)

با توجه به جدول (۲۲)، آزمون خی دو که در آن فرض، (تعداد مشاهدات و مورد انتظار برابرند $H_0 =$) در مقابل فرض، (تعداد مشاهدات و مورد انتظار برابر نیستند $H_1 =$) در مقابل فرض آزمون می‌شود چون احتمال‌های معنی‌داری ۴ بخش (۰/۰۰۰) کوچک‌تر از ۰/۰۱ است پس با اطمینان ۹۹ درصد فرض H_0 رد و اختلاف معنی‌داری بین تعداد مشاهدات در سطوح مختلف با تعداد مورد انتظار وجود دارد. البته با توجه به جدول فراوانی اختلاف سطوح مشخص است.

بنابراین با توجه به آزمون‌های خی دو و ویلکاکسون و همبستگی برای متغیرهای مربوطه فرضیه دو تأیید می‌شود.

- آزمون ویلکاکسون برای میزان نظرخواهی مدیران شهری از شهروندان نسبت به امور شهر

جدول ۲۳- آزمون ویلکاکسون برای میزان نظرخواهی مدیران شهری

از شهروندان نسبت به امور شهر

	مدیریت شهری و مشارکت شهری
مقدار آماره ویلکاکسون	-۱۶/۱۲۰
سطح معنی‌داری	/۰۰۰

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسش نامه ۱۳۹۲)

در این آزمون چون احتمال سطح معنی‌داری (۰/۰۰۰) کوچک‌تر از ۰/۰۱ است پس اختلاف معنی‌داری بین میزان نظرخواهی مدیران شهری از شهروندان نسبت به امور شهر از لحاظ پاسخ‌دهی به سطوح آن‌ها وجود دارد و همان‌طور که معلوم است تعداد رتبه‌های منفی یعنی تعداد اختلاف سطوح خیلی زیاد و خیلی کم در دو مقیاس خیلی زیاد است یعنی می‌توان گفت مدیریت شهری تأثیر بسیار ضعیفی روی میزان جذب مشارکت پاسخ‌دهندگان دارد.

جدول توافقی فراوانی بین تمایل به مشارکت و میزان نظرخواهی مدیران شهری از شهروندان نسبت به امور شهر

جدول ۲۴- جدول توافقی تمایل به مشارکت شهری و میزان نظرخواهی از شهروندان نسبت به امور

شهر

کمک و همیاری شهرداری	شرکت در فعالیت‌های شهروندی	تمایل به مشارکت با شهرداری	بهداشت شهر و سامان‌دهی صنوف مزاحم و آلودگی‌ها	خدمات رفاهی و عمومی	اجتماعی، فرهنگی، هنری، مذهبی	فضای سبز و زیبایی بصری و نورپردازی سطح شهر
۱۹۸/۳۴۴	۱۹۵/۱۴۸	۲۶۴/۹۸۴	۳۵۹/۹۰۲	۳۱۳/۴۷۵	۳۳۶/۴۹۲	۴۵۷/۷۷۰
۴	۴	۴	۴	۳	۳	۴
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسش نامه ۱۳۹۲)

جدول ۲۵- جدول توافقی فراوانی بین مشارکت شهری و میزان نظرخواهی از شهروندان نسبت به

امور شهر

سطح معنی‌داری	درجه آزادی	مقدار خی دو
۰/۰۰۰	۱۲	۱۱۳/۳۳۴
۰/۰۰۰	۱۲	۱۰۵/۱۳۰
۰/۰۲۳	۱	۵/۱۴۹

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسش نامه ۱۳۹۲)

با توجه به جدول (۲۵). آزمون خی دو چون احتمال معنی‌داری ($\text{sig} = 0.000$) کوچک‌تر از ۰/۰۱ است پس با اطمینان ۹۹ درصد بین تمایل به مشارکت شهری و نظرخواهی مدیران

شهری از شهروندان نسبت به امور شهر پاسخ‌دهندگان رابطه معنی‌داری وجود دارد که جدول توافقی نیز تعداد و درصد سطوح آن‌ها را مشخص کرده است.

- جدول همبستگی

جدول ۲۶- آزمون همبستگی اسپیرمن

	مقدار ضریب	سطح معنی‌داری
ضریب اسپیرمن	-/۱۱۹	/۰۲۳
	-/۲۴۹	/۰۰۰

(مأخذ: بر اساس استخراج از پرسش نامه ۱۳۹۲)

با توجه به این که تمایل به مشارکت شهری و میزان نظرخواهی از شهروندان نسبت به امور شهر به صورت رتبه‌ای هستند بنابراین از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده می‌کنیم. چون احتمال معناداری این ضریب (۰/۰۰۰) کوچک‌تر از ۰/۰۱ است پس با اطمینان ۹۹ درصد همبستگی بین تمایل به مشارکت شهری و مدیریت شهری معنادار است و مقدار این ضریب برابر ۰/۲۴۹. - است که منفی بودن آن به معنی رابطه معکوس بین آن‌هاست.

- نتیجه‌گیری

مطالعه افکار عمومی و شناخت آن ارتباط نزدیکی به شناخت مردم دارد، این مقوله از قرن‌ها پیش مورد توجه سیاست‌گذاران (اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی) بوده است. به دنبال آن‌ها از ده‌ها سال پیش در کشورهای مردم‌سالار جهان تبدیل به یک مسأله مؤثر و با اهمیت شده است که مردم و حکومت‌های این‌گونه کشورها هر روز جایگاه والاتری برای آن قائل می‌شوند چراکه باید گفت همواره بر اساس نظرات مردم به تصمیم‌گیری می‌پردازند و یا اقدامات خود را اصلاح می‌نمایند. در حکومت‌های مردم‌سالار اطلاع از این که مردم به چه فکر می‌کنند و نظراتشان نسبت به مسائل چگونه است از اهمیت زیادی برخوردار است زیرا بدین‌وسیله نهادها، سازمان‌ها، مؤسسات، کارخانه‌ها و شخصیت‌ها به مقبولیت خدمات خود پی می‌برند و از طریق بازسازی خود یا گاه بانفوذ بر افکار عمومی آن را جلب و یا به سمت منافع خود سوق می‌دهند. نظرسنجی یکی از متداول‌ترین شیوه‌های سنجش افکار است. در واقع نیازها و کمبودهای هر جامعه، با تحقیق و نظرسنجی روشن می‌شود. بدین‌وسیله اندیشه‌ها و افکار پنهان جامعه به سطح آورده می‌شوند. نظرسنجی سعی دارد افکار عمومی را درباره مسائل مختلف برای مسؤولان و نهادهای مربوطه نشان دهد و

اطلاعات لازم را برای تصمیم‌گیری در اختیارشان قرار دهد و ارتباطی بین مردم و مسؤولان را ایجاد نماید. از این‌رو محقق در این پژوهش برای کسب نظرات شهروندان دره شهری و ایجاد فضایی متناسب با روحیه آن‌ها، پژوهش و نظرسنجی در مورد عوامل مؤثر بر مشارکت شهروندان در امور شهری و ارائه الگوی بهینه مشارکتی را در اولویت قرار داده و بر آن است که عوامل مؤثر بر مشارکت شهروندان در امور شهری، تمایل یا عدم تمایل مشارکت شهروندان دره شهری در اداره امور شهری، تلاش یا عدم تلاش مدیریت شهری دره شهر (شهرداری و شورای شهر) در جلب نظر مردم و مشارکت دادن آن‌ها در مدیریت شهری به نمایش گذارد. که در این راستا ارتباط و تعامل شهروندان دره شهری بسیار با اهمیت است که با استفاده از روش‌های پژوهشی و افکار سنجی نقش ایشان را در برنامه‌ریزی‌های کلان شهری پررنگ‌تر نماید. شهروندان به‌عنوان ساکنین اصلی شهرها عموماً رضایت چندانی از عملکرد مدیریت شهر نداشته‌اند عدم تطابق بسیاری از برنامه‌های شهری با تمایلات و علایق شهروندان موجب بروز نارضایتی‌ها و واکنش‌های منفی نسبت به برنامه‌ریزی‌های مدیریت شهر گشته است. مشارکت شهروندان در فرایند برنامه‌ریزی شهری مستلزم داشتن اطلاعات کافی در مورد موضوعات مربوط به جامعه است. در صورتی که مردم فاقد چنین اطلاعاتی باشند، رغبتی به مشارکت از خود نشان نمی‌دهد در واقع چنانچه شهروندان آگاهی و اطلاع لازم نسبت به موضوعات شهری و برنامه‌ریزی‌های اتخاذ شده توسط مدیریت شهری نداشته باشند تمایلی به مشارکت نخواهند داشت. و این در حالی است که در جداول شماره ۵، ۶، ۷ و ۱۲ میزان تمایل شهروندان به مشارکت شهری بسیار زیاد بوده و فرضیه اول ما با احتمال ۰/۹۹ رد می‌شود. همان‌گونه که در نتایج به‌دست‌آمده از فرضیه‌های موجود مشاهده می‌شود میزان رضایت از عملکرد مدیریت شهر بیش از هر چیز به میزان مشارکت مردم در فرایند مدیریت شهری بستگی دارد و لذا به‌منظور پرهیز از عدم رضایت مردم نسبت به مدیریت شهر و همچنین عدم مطابقت برنامه‌های شهری با تمایلات شهروندان، مشارکت مردمی در فرایند مدیریت شهرها ضرورت می‌یابد. تقاضا برای مشارکت از این موضوع رشد یابنده نشأت می‌گیرد که تصمیماتی که کیفیت زندگی را در جامعه مشخص می‌سازند، باید بازتاب‌دهنده آرزوها و خواست‌های کسانی باشد که در آنجا زندگی می‌کنند، مدیران شهری دره شهر باید زمینه‌ای ایجاد کنند تا شهروندان بتوانند در برنامه‌ریزی‌های مدیریت شهری مشارکت فعال و هدفمند داشته باشند. در جداول ۸، ۹، ۱۰، ۱۱ و ۱۳ که نشان می‌دهد مدیران شهر دره شهر نقشی در جذب مشارکت شهروندان ندارند فرضیه دوم است و تأیید

گشته است. بدین صورت که هر سه آزمون خی دو، همبستگی و ویلکاکسون با سطح معناداری قابل قبولی مورد تأیید قرار گرفته‌اند. بر این اساس با توجه به نظریات فوق و آزمون داده‌ها می‌توان گفت که چنانچه نظام مدیریت شهری خواستار مشارکت گسترده، آگاهانه و مستمر شهروندان در ساختار مدیریت شهری باشد می‌بایست پیش از هر چیز عملکرد و فعالیت های برنامه‌ریزی و اجرای خویش را متناسب با رضایت شهروندان تغییر دهد که این امر قبل از هر چیز مستلزم شناخت خواسته‌های شهروندان و ایجاد شرایط لازم جهت مشارکت مردم در فرایند برنامه‌ریزی شهری است. تا زمانی که نتوان مردم را به این باور و یقین کشاند که با مشارکت، تعاون و همیاری، می‌توان به جامعه‌ای مرفه‌تر و سعادت‌مند دست یافت و تا زمانی که نتوان فرهنگ خودمحوری و خودپسندی را در جامعه از میان برداشت، تأمین مشارکت مردم امکان‌پذیر نخواهد بود.

– پیشنهادها

- برنامه‌ریزی کلان در جهت تقویت سرمایه اجتماعی و حس اعتماد در شهروندان؛
- توزیع قدرت از طریق انتقال اختیارات شهرداری به شهروندان مناطق و محلات؛
- محدود شدن دخالت سازمان‌های دولتی در مدیریت شهری به سیاست‌گذاری کلان،
- گسترش فضای فعالیت نهادهای مدنی، عمومی و مردمی در مدیریت شهری؛
- فرهنگ‌سازی در خصوص واگذاری نظام تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری به مردم؛
- اصلاح قوانین اداری شهرها و افزایش اختیارات شوراها و محلات و مناطق؛
- ایجاد بستر فرهنگی و فراهم شدن زمینه مشارکتی با انجام برنامه‌های فرهنگی؛
- تقویت شورایی‌های محلات و تعامل میان شورایی‌ها و مردم محله؛
- آموزش شهروندی برای ایجاد مطالبات شهروندی و تقویت جایگاه قانونی آن؛
- تلاش برای تقویت سرمایه اجتماعی و حس اعتماد شهروندان به مدیریت شهری
- محدود شدن دخالت سازمان‌های دولتی در برنامه‌ریزی شهری و سیاست‌گذاری شهری
- گسترش فضای فعالیت نهادهای مدنی، عمومی و مردمی در برنامه‌ریزی مدیریت شهری
- ایجاد بستر اجتماعی - فرهنگی مشارکتی از طریق رسانه‌ها و برنامه‌های فرهنگی خاص
- تبیین و اجرایی شدن حقوق شهروندی و توجه به مطالبات شهروندی و جایگاه قانونی آن
- پذیرش اصل نظارت و پاسخ‌گویی برنامه ریزان به مردم و ارتباط دوسویه در تصمیم‌گیری‌ها

در بررسی چگونگی دستیابی به مشارکت، به چهار محور زیر می‌رسیم:

- الف) مشارکت در تصمیم‌گیری و مدیریت؛ به این معنا که دست‌اندرکاران را در سطح تصمیم‌سازی برای تعیین نحوه برخورد با پروژه شرکت دهیم.
- ب) مشارکت در تأمین مالی هزینه انجام طرح‌ها
- ج) مشارکت در تأمین نیروی انسانی؛ از این جهت که بتوان از نیروهای بیکار و جویای کار برای اجرای پروژه‌های شهری کمک گرفت.
- د) مشارکت در منافع؛ ایجاد بستر مناسب برای استفاده تمام دست‌اندرکاران طرح در استفاده از بسترهای ایجادشده.
- مشارکت از راه واگذاری برخی از امور به بخش خصوصی باعث می‌شود که مقادیری از درآمدهای بخش خصوصی؛ که در غیر این صورت ممکن نبود در زیرساخت‌ها سرمایه‌گذاری شود، وارد جریان امور گردد:
- بخش خصوصی، می‌تواند نیازهای تخصصی ضروری را تهیه کند و زمان ساخت پروژه‌های بزرگ را کاهش دهد و موجب کاهش هزینه‌ها شود.
- بخش خصوصی ریسک سرمایه‌گذاری را با مردم تقسیم می‌کند و بنابراین نظام بازار را وارد مدیریت پروژه می‌کند.

- راه کارها:

- ارزیابی سالانه از میزان مشارکت مردم در امور شهری و شناسایی موانع و مشکلات آن؛
- استفاده از پتانسیل مدارس و دانشگاه‌ها برای جلب مشارکت در امور فرهنگی و اجتماعی؛
- سودآور کردن مشارکت و تعبیه ابزارهای لازم برای جلب مشارکت مردم در امور انتفاعی؛
- سهم کردن مردم مشارکت‌جو در بخشی از منافع ایجادشده ناشی از تولید خدمات شهری؛
- معافیت مالیاتی و کاهش عوارض شهرداری و یا تخفیف آن‌ها برای شهروندان مشارکت‌جو و نمونه؛
- مشارکت مردم در برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های شهری و ارائه نظرات اصلاحی در خصوص آن‌ها؛
- تقویت مشارکت از سطوح پائین مانند سطح محلی و مجموعه‌های مسکونی و..؛

- اصلاح مقررات در تسهیل واگذاری امور به مردم و در نظر گرفتن سیستم نظارتی بر مدیریت شهری؛
- گسترش تشکل‌های صنفی و مردم‌نهاد و غیردولتی و نظارت نهادهای محلی بر خدمات شهری.
- آموزش کوتاه، میان و بلندمدت جوانان و نوجوانان در زمینه جلب مشارکت آنان در امور شهری.
- کاهش عوارض شهرداری برای شهروندان مشارکت‌جو و نمونه

منابع و مأخذ:

- ۱- اکبریور سراسکانرود، م. ۱۳۸۷. ارزیابی مشارکتی بهسازی و نوسازی بافت فرسوده محله سیروس تهران، مجله بنیاد مسکن، شماره ۱۲۱.
- ۲- بهارلوئی، ک. نظریان. ا. ۱۳۹۳. جایگاه شهرهای کوچک در سلسله مراتب شهری (مطالعه‌ی موردی: استان اصفهان)، فصلنامه آمایش محیط ملایر، دوره ۸، شماره ۲۸، ۶۶ - ۴۸.
- ۳- تیموری، ر. طورانی، ع. طهماسبی. ف ۱۳۹۳. بررسی تأثیر مشارکت شهروندان بر مدیریت شهری در جهت ارتقاء کیفیت زندگی شهری، همایش ملی شهرسازی فرهنگ گرا، اصفهان، دانشگاه شیخ بهایی، ۴، اردیبهشت، ۹.
- ۴- حاتمی نژاد، ح. رحیمی، م. ۱۳۹۳. بررسی نقش مشارکت شهروندان در توسعه پایدار شهر با تکیه بر محیط‌زیست نمونه موردی شهر تهران، اولین همایش علوم جغرافیایی ایران، تهران، موسسه جغرافیا، ۲، اردیبهشت، ۷.
- ۵- حسینی، ع. (۱۳۸۲)، سازوکارهای مشارکت شهروندان در تهیه‌ی طرح‌های توسعه‌ی شهری و ارائه الگوی مناسب، مورد گلسار رشت. پایان‌نامه دکترا رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری. دانشگاه تربیت مدرس.
- ۶- خاکسار، د. مصاحب، ش. راهنما، م. ۱۳۹۳. رویکرد مدیریت واحد شهری در جلب مشارکت شهروندان برای بازسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده شهری، اولین کنگره تخصصی مدیریت شهری و شوراهای شهر، ساری، مرکز همایش‌های توسعه ایران، ۱، خرداد، ۱۲.
- ۷- رجبی، آ. ۱۳۹۰. شیوه‌های مشارکت شهروندی در فرآیندهای توسعه‌ی شهری، فصلنامه آمایش محیط ملایر، شماره ۱۲، ۱۱۶ - ۱۰۲.
- ۸- سپه‌وند، ا. سپه‌وند، م. ۱۳۹۳. مشارکت شهروندان در امور شهری و عوامل مؤثر بر آن، اولین کنگره تخصصی مدیریت شهری و شوراهای شهر، ساری، مرکز همایش‌های توسعه ایران، ۱، خرداد، ۸.
- ۹- شیرازی، ر. رضانی، ر. ۱۳۹۳. رسانه و نقش آن در توسعه مدیریت شهری و افزایش مشارکت شهروندان، کنفرانس بین‌المللی علوم انسانی و مطالعات رفتاری، موسسه مدیران ایده پرداز پایتخت ویرا، تهران، ۲۶، آذرماه، ۱۱.

- ۱۰- علوی تبار. ع. ۱۳۷۸. الگوی مشارکت در جامعه مردمسالار. ماهنامه شهرداری‌ها. ماهنامه برنامه‌ریزی و مدیریت شهری سال اول، شماره ۶، ۱۵ - ۱۲.
- ۱۱- علیزاده . ی ۱۳۹۳. بررسی عوامل مؤثر بر مشارکت شهروندان در مدیریت شهری، مطالعه موردی: شهر اردبیل، اولین کنگره تخصصی مدیریت شهری و شوراهای شهر، مرکز همایش‌های توسعه ایران. ساری، ۲، خرداد. ۱۳.
- ۱۲- طهماسبی. ق. ۱۳۹۲. بررسی میزان مشارکت شهروندان در امور شهری و عوامل مؤثر بر آن (نمونه موردی دره شهر)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری. دانشگاه سیستان و بلوچستان. ۱۵۲.
- ۱۳- فنی. ز. صادقی. ی. ۱۳۸۸. توانمندسازی حاشیه‌نشینان در فرآیند بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده‌ی شهری، فصلنامه آمایش محیط ملایر، شماره ۷، ۷۳ - ۵۸.
- ۱۴- مسیبی. م. مسیبی. س. خدابنده شهرکی. پ. ۱۳۹۳. بررسی نقش مشارکت شهروندان در توسعه پایداری شهری، با بهره‌گیری از تکنیک SWot، مطالعه موردی، فولادشهر. کنفرانس ملی معماری و منظر شهری پایدار، موسسه بین‌المللی مطالعات معماری و شهرسازی مهرآز شهر. مشهد، ۳۰، فروردین. ۱۴.
- ۱۵- یزدان پناه. ل. ۱۳۹۳. موانع مشارکت اجتماعی شهروندان تهرانی، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی، سال هفتم، شماره ۲۶، ۱۳۰ - ۱۰۵.

16- Habitat D. 1996. participation for efficiency or empowerment. vol12, No2, p: 3-50.

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی